

2012 – ROKIEM PRZEJŚCIA DO DOMENY PUBLICZNEJ DZIEŁ CZTERECH WYBITNYCH EKONOMISTÓW OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO

Stosowne wyjaśnienia, czym jest domena publiczna, należałoby przedstawiać za pomocą podręczników prawa autorskiego lub leksykonami prawa. Jednak w polskim systemie prawa autorskiego termin „domena publiczna” nie występuje. Jako tłumaczenie terminu „public domain” użytego w Konwencji Berneńskiej użyto określenia „własność publiczna państwa” (zobacz tekst w ramce).

Jedyną funkcjonującą obecnie wyjaśnienie tego terminu w źródle typu encyklopedycznego to hasło w Wikipedii, o następującym brzmieniu:

Domena publiczna (ang.: public domain) – w najwęższym znaczeniu jest to twórczość, z której można korzystać bez ograniczeń wynikających z uprawnień jakie mają posiadacze autorskich praw majątkowych, gdyż prawa te

wygasły lub twórczość ta nigdy nie była lub nie jest przedmiotem prawa autorskiego. Pojęcie to wywodzi się z angielskiego common law i początkowo oznaczało grunty należące do państwa, które zostały udostępnione do bezpłat-

nego użytku publicznego, co później zostało rozciągnięte na własność intelektualną, która z różnych względów nie jest objęta ochroną prawa autorskiego i może w związku z tym być wykorzystywana bezpłatnie przez każdego. (http://pl.wikipedia.org/wiki/Domena_publiczna)

Definicja ta jest bardzo zbieżna z wyjaśnieniem tego terminu zamieszczonym w książce „Przewodnik po otwartej nauce”, określającą domenę jako zbiór wiedzy i twórczości stanowiący wspólny dorobek kulturowy i intelektualny ludzkości (Justyna Hofmokl, Alek Tarkowski, Bożena Bednarek-Michalska, Krzysztof Siewicz, Jakub Szprot: Przewodnik po otwartej nauce. Warszawa: Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego, 2009, s. 77).

Funkcjonujące definicje domeny publicznej w Polsce określają ją jako zbiór twórczości, który nie podlega ograniczeniom dostępu z tytułu ochrony majątkowych praw autorskich.

Ponieważ autorskie prawa majątkowe w Polsce wygasają w większości wypadków po upływie siedemdziesięciu lat od śmierci twórcy (lub ostatniego ze współtwórców), rocznica ta staje się ważnym momentem dla pozostawionej spuścizny – przeważnie przechowywanej w bibliotekach. Jeśli dzieła twórcy nadal są udostępniane, przywoływane przez współczesnych czy to w formie odwołań literaturowych, czy obecności w przeglądzie piśmiennictwa danej dziedziny, egzemplarze tych dzieł można i trzeba zdigitalizować i upowszechnić w Internecie. Jest to także sposób na zabezpieczenie posiadanej utworu, który odtąd przy udostępnianiu zastępowany jest kopią cyfrową. Dzieła, o których mowa, są bowiem zazwyczaj mocno zniszczone.

Biblioteki i bibliotekarze są więc bardzo zainteresowani domeną publiczną i silnie przyczyniają się do rozwoju jej zasobów. Sporządzone w bibliotekach lub na zlecenie bibliotek, kopie

ARTICLE 18

Works Existing on Convention's Entry Into Force:

1. Protectable where protection not yet expired in country of origin;
2. Non-protectable where protection already expired in country where it is claimed;
3. Application of these principles; 4. Special cases

(1) This Convention shall apply to all works which, at the moment of its coming into force, have not yet fallen into the public domain in the country of origin through the expiry of the term of protection.

(2) If, however, through the expiry of the term of protection which was previously granted, a work has fallen into the public domain of the country where protection is claimed, that work shall not be protected anew.

(3) The application of this principle shall be subject to any provisions contained in special conventions to that effect existing or to be concluded between countries of the Union. In the absence of such provisions, the respective countries shall determine, each in so far as it is concerned, the conditions of application of this principle.

(4) The preceding provisions shall also apply in the case of new accessions to the Union and to cases in which protection is extended by the application of Article 7 or by the abandonment of reservations.

Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works. Paris Act of July 24, 1971, http://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/trtdocs_wo001.html

W tłumaczeniu polskim artykuł 18 wygląda następująco:

ARTYKUŁ 18

1. Niniejszą konwencję stosuje się do wszystkich dzieł, które w chwili jej wejścia w życie nie stały się jeszcze własnością publiczną państwa ich pochodzenia na skutek upływu okresu ochrony.

2. Gdy jednak dzieło na skutek upływu okresu ochrony, która była mu uprzednio przyznana, stało się własnością publiczną państwa, w którym żąda się ochrony, dzieło to nie będzie w tym państwie ponownie chronione.

3. Zasada ta będzie stosowana zgodnie z przepisami zamieszczonymi w specjalnych konwencjach istniejących lub zawieranych w tym celu w przyszłości między państwami należącymi do Związku. W przypadku braku tego rodzaju przepisów, kraje – każdy w zakresie, który go dotyczy – określą tryb stosowania tej zasady.

4. Postanowienia powyższe stosuje się również w razie nowych przystąpień do Związku oraz w razie przedłużenia okresu ochrony przez zastosowanie artykułu 7 lub przez odstąpienie od zastrzeżeń.

Akt Paryski Konwencji Berneńskiej O Ochronie Dzieł Literackich i Artystycznych sporządzony w Paryżu dnia 24 lipca 1971 r.

(Dz. U. 1990, nr 82, poz. 474.)

cyfrowe posiadanych egzemplarzy dzieł, które przeszły do domeny publicznej, zamieszczane są następnie w bibliotekach cyfrowych o nieodpłatnym dostępie. W pracach tych uczestniczy także Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, która wraz z AGH współtworzy Akademię Bibliotekę Cyfrową (ABC Kraków).

Z początku digitalizacja zachowanych w bibliotekach egzemplarzy dzieł, które przeszły do domeny publicznej, odbywała się dość spontanicznie. Aby zapobiec wielokrotnej digitalizacji tego samego utworu w skali kraju, biblioteki wypracowały odpowiednie procedury. Najważniejsza z nich to uzyskanie prawa do digitalizacji utworu przez aplikującą bibliotekę i ogłoszenie tego na wspólnej liście dzieł, typowanych do wydania cyfrowego. Listę taką w Polsce prowadzi Federacja Bibliotek Cyfrowych. Trwają też prace nad większym profesjonalizmem prowadzonych przez środowisko bibliotekarskie działań (artykuły w EBIBie, specjalistyczne warsztaty, poradniki, itp.).

Promocję domeny publicznej zapewnia Dzień Domeny Publicznej. Ponieważ prawa autorskie do wszelkiej twórczości gasną z upływem 70 lat od śmierci autora, z efektem na koniec roku kalendarzowego, w wielu krajach obchodzony jest on 1 stycznia. W Polsce Dzień Domeny Publicznej trzykrotnie obchodzono w Bibliotece Narodowej 30 grudnia. Na specjalnie zorganizowanych konferencjach przedstawiane są różne aspekty funkcjonowania domeny publicznej oraz lista autorów, których dzieła przechodzą do niej od następnego roku. W tym roku uroczystości odbyły się 5 stycznia.

Jednocześnie trwa akcja popularyzacji idei domeny publicznej przez bibliotekarzy. Jest to doskonała okazja do sprawdzenia, jakie dzieła ze zbiorów Biblioteki można przenieść do domeny w danym roku. Dla dzieł autora jest to szansa na powrót do obiegu czytelniczego, dla Biblioteki – promocja wykonywanych w tym zakresie prac.

Przygotowując się do obchodów Dnia Domeny Publicznej w tym roku uznaliśmy, że do biblioteki cyfrowej sporządzimy kopie cyfrowe przechodzących do domeny publicznej dzieł czterech wybitnych ekonomistów okresu przedwojennego. Są to, w kolejności alfabetycznej nazwisk:

Stefan Dziewulski	(1876–1941)
Stanisław Głabiński	(1862–1941)
Adam Heydel	(1893–1941)
Ludwik Krzywicki	(1859–1941)

Zarezerwowaliśmy zatem prawo digitalizacji posiadanych egzemplarzy, rozpoczęliśmy i nadal prowadzimy prace nad ich cyfryzacją. 20 grudnia otwarliśmy także odpowiednią wystawę, której pełniejszy opis znajduje się w najnowszym numerze Biuletynu Informacyjnego Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Anna Osiewalska
Aureliusz Potempa

CZYTELNIA GŁÓWNA PO REMONCIE

Dnia 23 stycznia 2012 r. odbyło się oficjalne otwarcie wyremontowanej Czytelni Głównej. Z tej okazji pierwszych 30 użytkowników otrzymało drobne upominki.

Wnętrze Czytelni uległo zupełnej metamorfozie. Zmieniono układ zarówno księgozbioru, jak i stolików, dzieląc tym samym Czytelnię na dwie części. W jednej z nich rozmieszczono m.in. miejsca do pracy grupowej, komputery oraz kserografy. Drugą część sali zaprojektowano z myślą o użytkownikach, którzy pragną w ciszy i spokoju korzystać z dostępnych materiałów. Dodatkowo wszystkie stoliki wyposażono w gniazdko elektryczne oraz zwiększono liczbę szafek do przechowywania toreb i plecaków. Czytelnię wzbogacono o kolejny kserograf z funkcją skanowania do pliku PDF oraz nowe stanowiska komputerowe. W strefie tzw. cichej pracy zlokalizowano trzy komputery przeznaczone wyłącznie do pracy własnej.

Serdecznie zapraszamy!

